

Note: 1. All questions are compulsory.

2. Figures to the right indicates full marks.

Q.1(A) Select the appropriate alternative from the options gives below. (Any 10)

10

- 1 _____ can create a potential risk of disclosing confidential information.
(Political media / Social media / Employees / Investors)
- 2 _____ is required when conflict arises.
(Communication / Management / Conciliation / Motivation)
- 3 ERP software allows organizations to use a system of _____ applications.
(Integrated / Isolated / New / Outdated)
- 4 Organizational Development is basically a _____ term effort for change.
(Short / Long / Medium / Stress)
- 5 The leader should delegate the work according to the _____ education, experience and position. (Investor's / Middlemen / Employee's / Dealer's)
- 6 Job dissatisfying factors are also called as _____.
(Hygiene factors / Job motivation factors / Motivator's / Rewards)
- 7 _____ audit is a scientific appraisal of the quality of management .
(Internal / Financial / Management / External)
- 8 _____ resistance is based on emotions, sentiments and attitudes.
(Logical / Psychological / Sociological / Change)
- 9 _____ is an act of influencing employees to work willingly towards the attainment of desired objectives.
(Motivation / Direction / Leadership / Communication)
- 10 _____ is the scarcest resource available to an individual as well as an organization.
(Finance / Machine / Time / Market)
- 11 In _____ center, the performance of employees is judged by calculating return on investment. (Cost / Profit / Investment / Production)
- 12 _____ management is becoming an outstanding issue now days.
(Conflict / Diversity / Time / Change)

Q.1(B) State whether the following statements are True or False. (Any 10)

10

- 1 Organizational Development programs are based on humanistic values.
- 2 ABC analysis classifies different items of inventory.
- 3 Coordination is a fixed process.
- 4 Motivation means passing information from one person to another.
- 5 Organizational conflict may result in stress for the employees.
- 6 No profit – No loss analysis is also known as cost – volume – profit analysis.
- 7 Herzberg suggested a five–step approach to understanding employee motivation.
- 8 Directing objectives is one of the principles of communication.
- 9 ‘Diversity management’ policies represent a good opportunity to develop pleasant and respectful workplaces.
- 10 MBO is result oriented approach.
- 11 Co -operation can resolve disputes out of court.
- 12 Communication is a one-way process.

Q.2 Answer any two of the following.

15

- a Explain the various barriers to communication.
- b Discuss the role of a leader in an organization.
- c Differentiate between transactional and transformational leadership styles.

Q.3 Answer any two of the following.

15

- a Co – ordination as ‘essence of management’. Give justification.
- b Explain the financial and non – financial factors that affect motivation.
- c Describe the ‘Need Hierarchy Theory’ advocated by Abraham Maslow.

Q.4 Answer any two of the following.

15

- a Define controlling. Explain the steps in controlling
- b What are the various techniques of controlling?
- c Explain briefly process of designing of MIS.

Q.5 Answer any two of the following.

15

- a Explain the nature of organizational development.
- b What are the different types of Conflicts?
- c Explain briefly various tools for effective time management.

Q.6 Write short notes on : (Any Four)

20

- a Path – Goal Theory of Leadership
- b Enterprise Resource Planning
- c Causes of Change Management
- d Importance of motivation
- e McGregor’s Theory X and Theory Y
- f Addressing Workforce Diversity

मराठी रुपांतर

वेळ: ३ तास

गुण: १००

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३. मूळ इंग्रजी प्रश्न ग्राह्य मानावेत.

प्र. १. अ] योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही दहा)

[१०]

- १) _____ मुळे गोपनीय माहिती उघड होण्याचा संभाव्य धोका निर्माण होऊ शकतो..
(राजकीय माध्यम / सामाजिक माध्यम / कर्मचारी / गुंतवणूकदार)
- २) जेव्हा संघर्ष उद्भवतो तेव्हा _____ आवश्यक असतो.
(संदेशवहन / व्यवस्थापन / सलोखा / अभिप्रेरणा)
- ३) ईआरपी सॉफ्टवेअर संस्थांना _____ अनुप्रयोगांची प्रणाली वापरण्याची परवानगी देते.
(एकात्मिक / अलिप्त / नवीन / कालबाह्य)
- ४) संस्थात्मक विकास हा मूलतः _____ बदलासाठीचा प्रयत्न असतो.
(अल्पकालीन / दीर्घकालीन / मध्यमकालीन / तणाव)
- ५) नेत्याने _____ शिक्षण, अनुभव आणि पदानुसार काम सोपवले पाहिजे.
(गुंतवणूकदारांच्या / मध्यस्थाचे / कर्मचाऱ्याचे / वितरकाच्या)
- ६) नोकरीतील असमाधानकारक घटकांना _____ असेही म्हणतात.
(स्वच्छता घटक / नोकरी प्रेरणा घटक / प्रेरक / बक्षिसे)
- ७) _____ हिशेबतपासणी हे व्यवस्थापनाच्या गुणवत्तेचे वैज्ञानिक मूल्यांकन असते.
(अंतर्गत / वित्तीय / व्यवस्थापन / बाह्य)
- ८) _____ प्रतिकार / विरोध मनोभाव, भावना आणि वृत्तीवर आधारित असतो.
(तार्किक / मानसशास्त्रीय / समाजशास्त्रीय / बदल)
- ९) _____ म्हणजे इच्छित उद्दिष्टे साध्य करण्याच्या हेतूने स्वेच्छेने काम करण्यासाठी कर्मचाऱ्यांना प्रभावित करण्याची कृती होय.
(अभिप्रेरणा / संचालन / नेतृत्व / संदेशवहन)
- १०) _____ ही एखाद्या व्यक्तीसाठी तसेच संस्थेसाठी उपलब्ध सर्वात मर्यादित साधनसंपत्ती असते.
(वित्त / यंत्र / समय / बाजार)

११) _____ केंद्रामध्ये, गुंतवणुकीवरील परतावा मोजून कर्मचाऱ्यांच्या कामगिरीचे मूल्यांकन केले जाते.
(किंमत / नफा / गुंतवणूक / उत्पादन)

१२) _____ व्यवस्थापन ही आजकाल एक अतिशय महत्वाची समस्या बनत आहे.
(संघर्ष / विविधता / समय / बदल)

प्र.१ ब] खालील विधाने सत्य की असत्य ते लिहा. (कोणतेही दहा)

[१०]

- १) संघटनात्मक विकास कार्यक्रम मानवतावादी मूल्यांवर आधारित असतात.
- २) अ ब क विश्लेषण सामग्रीच्या विविध वस्तूंचे वर्गीकरण करते.
- ३) समन्वय ही एक स्थिर / निश्चित प्रक्रिया आहे.
- ४) अभिप्रेरणा म्हणजे एका व्यक्तीकडून दुसऱ्या व्यक्तीकडे माहिती हस्तांतरित करणे होय.
- ५) संघटनात्मक संघर्षामुळे कर्मचाऱ्यांमध्ये तणाव निर्माण होऊ शकतो.
- ६) ना नफा ना तोटा विश्लेषणाला खर्च-प्रमाण-नफा विश्लेषण असेही म्हणतात.
- ७) हर्जबर्गेने कर्मचारी प्रेरणा समजून घेण्यासाठी पाच-चरण / टप्पे दृष्टिकोन सुचवला.
- ८) दिशानिर्देशन उद्दिष्ट हे संप्रेषणाच्या तत्वांपैकी एक आहे.
- ९) 'विविधता व्यवस्थापन' धोरणे आनंददायी आणि आदरयुक्त कार्यस्थळे विकसित करण्याची चांगली संधी सादर करतात.
- १०) एमबीओ हा परिणाम केंद्री दृष्टिकोन आहे.
- ११) सहकार्यामुळे संघर्ष / वाद न्यायालयाबाहेर सोडवता येतात.
- १२) संदेशवहन ही एकमार्गी प्रक्रिया आहे.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[१५]

- अ] संदेशवहनातील विविध अडथळे स्पष्ट करा.
- ब] संघटनेमध्ये नेत्याच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- क] व्यवहारात्मक आणि परिवर्तनात्मक नेतृत्व शैलीतील फरक स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[१५]

- अ] 'समन्वय हे व्यवस्थापनाचे सार आहे' - समर्थन करा.
- ब] अभिप्रेरणेवर प्रभाव टाकणारे वित्तीय आणि गैर-वित्तीय घटक स्पष्ट करा.
- क] अब्राहम मॅस्लो यांनी मांडलेल्या गरजक्रम सिद्धांताचे वर्णन करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[१५]

- अ] नियंत्रणाची व्याख्या लिहा. नियंत्रण प्रक्रियेच्या पायऱ्या / टप्पे स्पष्ट करा.
- ब] नियंत्रणाची विविध तंत्रे कोणती?
- क] एम आय एस ची रचना तयार करण्याची प्रक्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[१५]

- अ] संघटनात्मक विकासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब] संघर्षाचे विविध प्रकार कोणते?
- क] प्रभावी समय व्यवस्थापनासाठीची विविध साधने / उपाय थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र. ६. टीप लिहा. [कोणतेही चार]

[२०]

- अ] गतीमार्ग- ध्येय नेतृत्व सिद्धांत
- ब] एंटरप्राइझ / उद्यम / उपक्रम संसाधन नियोजन
- क] बदल व्यवस्थापनाची कारणे
- ड] अभिप्रेरणेचे महत्त्व
- इ] मॅकग्रेगरचा सिद्धांत 'क्ष' आणि सिद्धांत 'य'
- फ] मनुष्यबळ वैविध्यता संबोधित करणे
